

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. S. Szabó Péter ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Dienes Mária jogtanácsos által képviselt alperes ellen szabadalmi licenciadíj megfizetése iránt a Fővárosi Bíróság előtt 3.P.22.299/2000. számon megindult és a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.711/2007/9. számú jogerős ítéletével befejezett perében a felperes által 73. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal nem támadott rendelkezéseit nem érinti, felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit részben hatályon kívül helyezi, és a kamatfizetés kezdő időpontja tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja. Egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A le nem rótt 2.500.000 (kettőmillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket a felperes köteles az államnak külön felhívásra megfizetni.

Ez ellen az ítélet ellen jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A jogerős ítélet kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 14.500.000 forint tőkét és ennek 1987. június 1-től esedékes törvényes késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. A felperest az alperes javára 3.000.000 forint részperköltség megfizetésére kötelezte és úgy rendelkezett, hogy a le nem rótt eljárási illetékből 1.506.700 forintot a felperes, míg 180.000 forintot az alperes köteles az államnak külön felhívásra megfizetni.

A megállapított tényállás lényegi tartalma szerint az alperes 1957-ben kezdte meg a teljes MÁV-hálózatra szolgáló automatikus távválasztás kidolgozását, amelyre a Budapesti Műszaki Egyetemet (BME) kérte fel, illetve kötött a BME-vel a megoldás kidolgozására szerződést. A felperes 1962-től kezdődően állt különböző vezető beosztásokban az alperes alkalmazásában. A BME által kidolgozott gyártási dokumentációt a gyártó Beloianisz Híradástechnikai Vállalat (BHG) hiányosnak tartotta, megállapítva, hogy az elkészített dokumentáció egyebek mellett arra vonatkozóan sem tartalmazott utalást, hogy a MÁV automata, üzemi távhívó hálózata helyes működéséhez a távolsági vonalkapcsolót (TVK) az algóc-központok és mellékközpontok mindegyike mellett alkalmazni kellett volna.

Az alperes 1964. február 29-én megbízta a felperest az országos távválasztás műszaki előkészítő munkáinak a budapesti igazgatóság területén történő irányításával, majd a BME által adott megoldás hibái és hiányosságai miatt az alperes elhatározta, hogy eltér a BME által kidolgozott megoldástól és eltérő országos távválasztási rendszert valósít meg. E munkálatok során a felperes 76 újítási javaslatot nyújtott be az alpereshez és a távválasztási rendszer a felperes újítási javaslatai alapján került kialakításra. 1970-re az alapvetően rotary központokból álló távválasztó hálózat elkészült és a gyűjtő-góc és algóc-központokban működő 7D-PBX központokat is bővítették. Ez a megoldás lett a meghatározó az alperes üzemi távközlő rendszerében.

A peres felek között a felperes szabadalmi oltalmat is elnyert szellemi alkotásaival kapcsolatban évekre visszamenő viták folytak, amelyeknek egy részét szerződéssel, más részét peres eljárások keretében rendezték. Ilyen, a jelen per elbírálása szempontjából is releváns előzményi perben a Fővárosi Bíróság 3.P.20.565/1991/39. számú ítéletében szabadalom hasznosítási díj megfizetésére kötelezte az alperest. Az ítélet összesen hét műszaki megoldás, azon belül részben a jelen per tárgyát képező szabadalmak hasznosítása után állapította meg a hasznosítási díjat.

A felperes a jelen keresetében az 1972. április 29-i elsőbbségű, 181916 lajstromszámú „Kapcsolási elrendezés automatikus távbeszélő központhoz csatlakozó egyes kijelölt távbeszélő vonalak felkapcsolódása és/vagy távbeszélő központok közötti kijelölt összekötő vonalak összekapcsolódása esetén különleges szolgáltatás, pl. csillapításvezérlés kiváltására” című; az 1974. május 16-i elsőbbségű 186163 lajstromszámú „Vonalszerelvény, főleg távbeszélő és/vagy tranzitközpontok összekapcsolásához, távbeszélő központok kialakításához; CB távbeszélő készülékek és/vagy távbeszélő központok vonalának meghosszabbításához, vagy társasüzemű távbeszélő rendszerekhez” című és az 1982. május 27-i elsőbbségű 198808/B lajstromszámú „Kapcsolási elrendezés távközlő készülékek

adásának, vételének, szint illesztésének és/vagy táplálásának kialakítására, főleg társasrendszerű vonalak, diszpécser központok kiépítéséhez" című szabadalmi hasznosítása után kérte az alperes díjfizetésre kötelezését.

Kereseti álláspontja szerint a szabadalmi 51 db 7D-PBX algóc-központ tekintetében, illetve 60 db STB mellékközpont tekintetében lettek hasznosítva. A szabadalmak alapját képező találmányokat az alperes már korábban, a felperes újításai alapján is hasznosította. A hasznos eredményt ahhoz képest kérte a felperes megállapítani, hogy a BME által kidolgozott megoldás kivitelezésének elmaradása, találmányaival való kiváltása milyen áramköltség, munkaerő, anyag és egyéb járulékos költség-megtakarítást eredményezett. A megtakarítás általa meghatározott összegét 9,45 inflációs szorzóval határozta meg. Arra figyelemmel, hogy a szabadalmak hasznosítására az alperessel szerződés nem jött létre, a hasznos eredmény 8 %-ában kérte a díjkulcs meghatározását. Ilyen számítási mód mellett az 51 algóc-központ tekintetében hasznosult három perbeli szabadalma után - levonva 700.000 forint kifizetett újítási díjat - 49.044.248 forint licenciadíjat igényelt, a 60 mellékközpontban hasznosult két perbeli szabadalma után - 200.000 forint újítási díj levonásával - 47.632.703 forint díjazásra tartott igényt.

A jogerős ítélet megállapította, hogy a perbeli szabadalmak nem szolgálati szabadalmak, azok kizárólagos jogosultja a felperes. Az alperes a felperes engedélyével és hozzájárulásával, de hasznosítási szerződés nélkül, lényegében a szabadalmak elsőbbségi időpontját megelőzően már benyújtott újítási javaslatok eredményeként hasznosította a felperes szabadalmi alapját képező találmányokat. Ennek megfelelően a hasznosítás időpontjában hatályban volt, a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1969. évi II. tv. (Szt.) 11. és 17. §-ai, továbbá a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest hasznosítási díj megfizetésére. A jogerős ítélet nem fogadta el az alperesnek az elévülésre vonatkozó védekezését sem.

A jogerős ítélet a rendelkezésre álló iratok, ezen belül az előzményi perek iratai és a perben beszerzett, többször kiegészített szakértői vélemény alapján a perben vitatott lényegi kérdéseket az alábbiak szerint bírálta el:

Elsődlegesen megállapította, hogy a felperes szabadalmi a felperes kereseti álláspontjával szemben nem 51 db, hanem csak 38 db algóc-központ esetén hasznosultak, mert a perben nem nyert egyértelműen bizonyítást, hogy az alperes mind az 51 db algóc-központ tekintetében megvalósította volna a BME által tervezett megoldást. Ezen túlmenően a jogerős ítélet, ugyancsak a szakértői vélemény megállapításait elfogadva, arra a következtetésre jutott, hogy az összesen 81 db mellékközpontból (6 db kivételével) 75 db

mellékközpont tekintetében állapítható meg a perbeli találmányok hasznosítása eredményeként az un. tie-line szekrények elmaradásából és a szünet-munkaáramú vonalcsatlakozók becsült árkülönbözetéből adódó hasznos megtakarítás. A 38 db algóc-központ kialakításából eredő hasznos megtakarítás becsült összegét a teljes oltalmi időre, 202.027.183 forintban, míg a mellékközpontok tekintetében megvalósuló hasznos eredményt - ugyancsak becsült adatok alapján - 18.090.000 forintban határozta meg. Ez összesen 220.117.180 forintot tett ki. A szakértői vélemény alapján megállapította, hogy a perbeli három szabadalomnak az egész rendszerhez viszonyított aránya 20 %-os mértékű, amelynek 50 %-ára vonatkozik a 186163 lajstromszámú szabadalom, míg a perben hivatkozott másik három (181916, 198808 és az eredetileg a kereset alapjává tett, de a per során már nem érvényesített 201192 lajstromszámú) szabadalom a 20 % 50 %-ának $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{3}$ -ad részét teszi ki. Ehhez képest a teljes megtakarítás 220.117.187 forint összegét csökkentette a kieső 201192 lajstromszámú szabadalom hasznosítására eső résszel, azaz az 50 % $\frac{1}{3}$ -ával, tehát 36.686.164 forinttal. Így a módosított keresettel érvényesített, három szabadalom utáni teljes hasznos eredmény becsült összegét 183.431.023 forintban állapította meg. A szakértői véleményt elfogadva megállapította, hogy a per tárgyát képező szabadalmak szellemi-műszaki színvonala, időállósága átlagos, ezért 8,5 %-os díjkulcs meghatározását látta indokoltnak. Ennek megfelelően a szabadalmi licenciadíj összege (183.431.023 forint x 8,5 %) 15.591.637 forint, amelyből levonta a felperesnek korábban már kifizetett 900.000 forint újítási díjat. Ez által, kerekítéssel, a felperesnek járó licenciadíj összegét 14.500.000 forintban határozta meg, amely után - az első fokú ítéletben meghatározott 1982. június 1-jei kezdő időpont helyett - 1987. június 1-től, mint középátlagos időponttól kezdődően kötelezte az alperest késedelmi kamat megfizetésére. A jogerős ítélet szerint 1972. májusától - 2002. májusáig terjedő hasznosítási időszakot kellett figyelembe venni, amely 30 éves idő intervallum középső időpontja 1987. június 1-je.

A felperes álláspontjával szemben a jogerős ítélet a hasznos eredmény meghatározásánál mellőzte a felperes által alkalmazni kívánt un. inflációs szorzót, mert a szakértő a hasznos eredménnyel kapcsolatos számításait becsült adatokra támaszkodva végezte el, így a kiindulási pont fiktív jellegére figyelemmel nem volt indokolt az inflációs szorzó alkalmazása.

A jogerős ítélet a felperesnek a szakértő személyével és a véleményével kapcsolatos kifogásait nem fogadta el és lényegében a szakértői vélemény alapján állapította meg a hasznosítás terjedelmét és a hasznos eredmény összegét is. Mindemellett a jogerős ítélet a felek között folyamatban volt korábbi perek és azokban dr. Déri Sándor szakértő által készített és a felperes keresetének alapjául szolgáló szakértői véleményekre is figyelemmel

volt, megállapítva, hogy a felperesnek a szabadalmak fedési hányadával, az algóc-központok számával, a mellékközpontoknál elért megtakarítással, illetve az inflációs szorzó alkalmazásával kapcsolatos álláspontját e perek és szakértői vélemények adatai sem támasztották alá. Ezért a meghaladó keresetet elutasította.

A jogerős ítélet a Pp. 81. § (1) bekezdés, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. (Itv.), valamint a 6/1986. (VI.26.) IM r. alapján döntött a perköltség és a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt eljárási illetékek viseléséről.

A jogerős ítélet ellen a felperes, jogi képviselője útján nyújtott be felülvizsgálati kérelmet és kérte a jogerős ítélet meghaladó keresetet elutasító rendelkezésének a hatályon kívül helyezését és az alperes kötelezését további 82.121.000 forint tőke, valamint ebből 35.690.000 forint tőke után 1982. június 1-től, 46.431.000 forint tőke után 1982. május 10-től, míg a jogerős ítéletben javára már megítélt 14.500.000 forint marasztalási összeg után (az első fokú ítéletnek megfelelően) 1982. június 1-től járó törvényes mértékű kamat megfizetésére. Kérte a perköltségben marasztalásának mellőzését és az alperes kötelezését az általa kifizetett 3.000.000 forint részperköltség és annak 2008. február 18-tól járó kamatai visszafizetésére, továbbá az alperes 3.470.000 forint együttes perköltségben marasztalását. A felperes felülvizsgálati álláspontja szerint a jogerős ítélet a megállapított hasznos eredményből a visszavont 201192 lajstromszámú szabadalomra eső 1/3 részt tévesen hagyta figyelmen kívül, mert a jogerős ítélet által elfogadott 220.117.187 forint hasznos eredményben a visszavont szabadalomnak már nem volt szerepe. Állította, hogy a jogerős ítéletnek az algóc-központok darabszámára, az inflációs szorzó alkalmazásának mellőzésére, illetve a mellékközpontok költségmegtakarítására vonatkozó megállapításai iratellenesek és logikailag ellentmondóak. A jogerős ítélet a bizonyítékokat kirívóan okszerűtlenül mérlegelte és az indokolási kötelezettségének sem tett eleget. Állította, hogy a felperes által igényelt 51 db algóc-központ utáni megtakarítás a korábbi perek anyaga és különösen a 3.P.20.565/1991. számú perben hozott ítélet és Déri Sándor kiegészített szakértői véleménye alapján bizonyított tényként megállapítható. Ezzel szemben a jogerős ítélet a perben eljáró Molnár Béla szakértő véleményét tekintette irányadónak, amely téves következtetést eredményezett. A szakértő, aki nyilvánvalóan nem értette az alperes által megvalósított rendszert, dokumentumokra való hivatkozás nélkül terjesztette elő megalapozatlan és ellentmondó véleményét. Ezen belül kifejezetten tévesnek tartotta a mellékközpontok tekintetében a hasznos eredmény megállapítását.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A jogerős ítéletnek az alperest marasztaló rendelkezéseit felülvizsgálati kérelem nem támadta, ezért azt a Legfelsőbb Bíróság nem érintette.

A felülvizsgálati kérelem a per főtárgya tekintetében alaptalan.

A jogerős ítélet a tényállást helyesen állapította meg és érdemben helyesen, megfelelő mérlegelés eredményeként határozta meg az alperes által fizetendő szabadalmi licenciadíj összegét.

Az iratokból megállapíthatóan a felperes a szabadalmi alapját képező találmányok hasznosítása miatt 1998-ban nyújtotta be a szabadalmi licenciadíj megfizetése iránti keresetét, eredetileg négy szabadalom hasznosítása után. A leszállított kereset alapján is megállapítható: különösen az algóc-központok tekintetében hasznosított 181916 és 186163 lajstromszámú szabadalmak oltalmi ideje a kereset benyújtásakor már lejárt. Ezen túlmenően az is tény, hogy a későbbi szabadalmak alapját képező találmányokat a felperes korábbi újítási javaslatai alapján az alperes, zömmel a szabadalmak elsőbbségi időpontját megelőzően már megvalósította. E szerint a felperes a szabadalmak tényleges hasznosításának megkezdését követően évtizedek múlva érvényesítette díjigényét. Ennek előrebocsátása szükséges annak értékeléséhez, hogy a jogerős ítélet a szabadalmak tárgyát képező találmányok hasznosításának módját és mértékét a rendelkezésre álló adatok mérlegelése eredményeként helyesen állapította-e meg.

A nem vitás tényállás szerint a szabadalmak alapját képező találmányok tették lehetővé azt, hogy az alperes a BME által kidolgozott rendszer helyett a felperes javaslatainak megfelelő költségkímélő, olcsóbb rendszert valósítson meg. Az alperes azonban csak tervezte, de ténylegesen nem valósította meg a fejlesztés céljaként szolgáló országos távválasztási, távhívó rendszerének a BME által kidolgozott módozatát. Ehhez képest - miután a BME rendszerének tényleges kialakítása nem történt meg - csak elméleti úton, számszaki - műszaki becsléssel lehetett elbírálni, hogy a tervezett, de meg nem valósított rendszer helyett megvalósított megoldás milyen beruházási és egyéb megtakarításokat eredményezett. Azt sem lehet egyértelműen és kétséget kizáróan megállapítani, hogy a BME rendszerét a felperes által állított mennyiségben megvalósította volna-e az alperes. Önmagában azon az alapon tehát, hogy a tervezett algóc-központok száma tekintetében az évtizedek során, különböző iratokban és egyes peres eljárásokban beszerzett szakértői véleményekben ellentétes mennyiségek szerepeltek, egyértelműen és kétséget kizáróan megállapítani az elmaradt algóc-központok tényleges számát nem lehet. A felperes felülvizsgálati hivatkozásával ellentétesen azt, hogy hány algóc-központ elmaradása állapítható meg, egyértelmű tényként korábban egyetlen ítélet sem állapította meg és e tárgyban a felperes által hivatkozott, Déri

Sándor által adott szakértői vélemények is eltérő megállapításokat tartalmaznak. Ehhez képest megalapozatlanul állítja a felperes, hogy a jogerős ítéletnek az algóc-központok mennyiségének meghatározásával kapcsolatos mérlegelése kirívóan okszerűtlen, ami a felülvizsgálati kérelmet megalapozná.

A jogerős ítélet helyes indokolás alapján vetette el a felperesnek a 9,5-ös, inflációs szorzó alkalmazásával kapcsolatos igényét is, megállapítva, hogy a döntően mérlegeléssel, számszaki-műszaki becsléssel, túlnyomórészt fiktív adatok alapján számított hasznos eredmény esetén viszonyítási alap hiányában inflációs szorzó figyelembe vétele nem indokolt. Ezzel kapcsolatban is utalni kell arra, hogy a beruházási újítás az 1970-es éveket megelőzően már megvalósult és a jelentős időmúlás miatt a hasznos eredmény kiszámításánál értékelendő valamennyi adatot csak becsülni lehetett.

A mellékközpontokban a találmányok hasznosítása eredményeként jelentkező megtakarítás jellegét és összegét a szakértői vélemény alapján helyes mérlegeléssel állapította meg a jogerős ítélet. A felperesnek az a felülvizsgálati álláspontja, hogy a szakértő nem értette meg a rendszer lényegét, ezért a mellékközpontok tekintetében is téves megállapításra jutott, a perben nem igazolódott, ezért ez az érvelés sem ad alapot a jogerős ítélet jogszabálysértő jellegének a megállapítására. Ebben a körben is utalni kell arra, hogy korábbi ítéletek a mellékközpontokban elért megtakarítás jellegét és mértékét tényként nem állapították meg és a jogerős ítélet ebben a körben is a szakértő által becsült adatok eredményeként, mérlegeléssel határozta meg a hasznos eredményt.

A perben eljáró szakértő ugyancsak becsült kiinduló adatok alapján, mérlegeléssel határozta meg az algóc-központok, illetve a mellékközpontok tekintetében a találmányok műszaki hatását, az un. fedési hányadot és ennek függvényében a megtakarítás becsült összegét. A szakvélemény valamennyi, az eredeti keresettel érvényesített szabadalom tekintetében állapította meg a hasznos eredményt. Ennek ellenkezőjét a felperes az első fokú ítélet elleni fellebbezésében sem állította. Így a jogerős ítélet a leszállított kereset alapján helyesen járt el azáltal, hogy a 201192 lajstromszámú szabadalomra eső 1/3 részt a hasznos eredmény kiszámításánál is figyelmen kívül hagyta. Nincs adat arra, amit a felperes állít, hogy a 220.117.187 forintos teljes megtakarítás kizárólag a leszállított kereset alapján érvényesített három szabadalom után megállapított hasznos eredmény lenne.

Mindezekre tekintettel tehát a felperes felülvizsgálati kérelmében megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a jogerős ítéletnek a mérlegelése kirívóan okszerűtlen és iratellenes, ezért

jogsabálysértő. A per főtárgya tekintetében tehát a jogerős ítélet jogsabálysértő jellegét megállapítani nem lehetett.

Részben alapos azonban a felperesnek a kamatszámítás kezdő időpontjára vonatkozó felülvizsgálati álláspontja.

A felperes számtalanszor módosított és végső soron fenntartott, az első fokú ítéletben meghatározott keresete szerint részben 1988. február 1-től, illetve 1983. február 1-től kezdődően kérte kamat megfizetésére kötelezni az alperest az eltérő részösszegek után. Ehhez képest az elsőfokú bíróság - részben túlterjeszkedve a kereseti kérelmen - egységesen súlyozott középarányos időpontot figyelembe véve 1982. június 1-től kezdődően marasztalta az alperest késedelmi kamat megfizetésére. A felperes fellebbezésében ennek megfelelően 1982. június 1-től kérte a 82 millió forint további követelése után a kamatfizetés kezdő időpontjának meghatározását. Felülvizsgálati kérelmében pedig a felperes még a másodfokú eljárás során előterjesztett keresetétől is eltérően a mellékközpontok hasznosítása után 1982. május 10-től kéri a kezdő időpont meghatározását, ami felülvizsgálati eljárásban eleve kizárt.

Az kétségtelen, hogy a 181916 és 186163 lajstromszámú szabadalmak keresetindítást megelőzően (1992, 1994) lejárt oltalmi ideje miatt a perben érintett mindhárom szabadalomra vonatkozóan fizetendő hasznosítási díj után a jogerős ítélet által egységesen kezelt, 30 évben meghatározott időtartamon belül, középarányosan számított kamatfizetési kezdő időpont nem helyes, különösen arra tekintettel, hogy e két szabadalom hasznosítása után összességében lényegesen nagyobb arányú hasznos eredmény keletkezett, mint a későbbi (1982) elsőbbségi idejű, 198808 lajstromszámú szabadalom hasznosítása kapcsán. Ezért az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a fenti két szabadalom oltalmi idejéhez jobban igazodóan, a korábbi, súlyozottan számított középponti kezdő időponttól, 1982. június 1-jétől állapította meg a kamatfizetés kezdetét. Ettől eltérő, korábbi kezdő időpont meghatározására azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség.

A fentieknek megfelelően a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletnek a per főtárgya tekintetében a felperes meghaladó keresetét elutasító rendelkezését az ügy érdemére kiható jogsabálysértés hiányában a Pp. 275. § (3) bekezdés alapján hatályában fenntartotta, míg a kamatfizetés kezdő időpontjára vonatkozóan a Pp. 275. § (4) bekezdés alapján a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezte és a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával az első fokú ítéletnek erre vonatkozó rendelkezését helybenhagyta. Az alperesnek áthárítható felülvizsgálati eljárási költsége nem merült fel.

A felülvizsgálati kérelem a per főtárgya tekintetében alaptalan volt, ezért a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM r. 13. § (2) bekezdés alapján a felperes köteles az államnak megtéríteni.

Budapest, 2008. december 17.

Dr. Völgyesi Lászlóné sk. a tanács elnöke, Dr. Mészáros Mátyás sk.
előadó bíró, Dr. Bella Mária sk. bíró

Vné

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő